

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

207. An iudex laicus, possit cognoscere de causa possessoria beneficij, si agatur inter duos Clericos, vel quando reus est Clericus? Et an iudex laicus, si pro sua iurisdictione habeat opinionem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

RESOL. CCVII.

An index laicus possit cognoscere de causa possessoria beneficii, si agatur inter duos Clericos, vel quando reus est Clericus?

Et an index laicus, si pro sua iurisdictione habeat opinionem probabilem, sed excommunicatur ab Episcopo, vel declaratur incidisse in excommunicationem latam à iure, stante probabilitate contraria, sit vere excommunicatus & teneatur ei obedire?

Et an in consilio opinionum illa sequenda sit, qua sauet Ecclesie?

Et quando est dubium, an, statutum sit, vel non sit contra Immunitatem Ecclesiam prius consulendus sit Summus Pontifex?

Et tandem docetur, quod quando est controversia inter indi em secularum, & Ecclesiasticum, an sua sit iurisdictione, index Ecclesiasticus tanquam dignior de hoc debet cognoscere: Ex part. 5. tract. 1. Resolut. 23.

Affirmatiuam sententiam docet Scelle de iurisdictione. cap. 8. §. 3. num. 16. & seq. Bobadil in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 153. Cevallos in tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 65. Torreblanca de Magia, lib. 3. cap. 26. num. 2. Garfias de Nobil. gloss. 9. num. 48. Auend. de exequ. mandat. part. 1. cap. 1. num. 32. Palaëz tract. de maior. part. 3. quest. 11. num. 11. Valaficus consil. 93. num. 3. Cabedus part. 2. decis. 31. num. 3. Mendez à Castro in praxi Eccles. Lusit. lib. 2. cap. 4. num. 14. Gail. lib. 1. obseru. 28. num. 2. Myningerus cent. 2. obseru. 67. Degraffalius in Regal. Franc. lib. 2. tit. 7. Guidus Papa decis. 85. num. 2. Thefaurus decis. 81. Afflictus decis. 24. Ignicus in l. necessarios, §. non alius ff. ad SC. Syllan. num. 466. & sequent. & alij penes Gurtierr. pract. 99. lib. 2. q. 20. & 99. Canon. lib. 1. c. 74. num. 16. Probatur hæc opinio primò ex consuetudine & praxi plurimorum Regnorum. Secundò, quia possessio magis est facti, quam iuris, c. cum no- stris, de concess. praben. Sed de facto cognoscit laicus, c. decernimus, de sent. excomm. in 6. ergo, &c. Tertio adducuntur pro hac sententia c. vt. de iudic. & c. pe- titus, eod. tit. Et idè gloss. 1. in c. litteras, de iuram. ca- lum. & ver. cum iuram. cap. cum dilectus, de elect. alle- rit causam possessionis beneficiaræ esse temporalem & profanam.

2. Sed his non obstantibus contrariam sententiam tenendam esse putonam possessio beneficii cau- sa est Ecclesiastica. Nam beneficium Ecclesiasticum nunquam sine Canonica institutione obtineri potest, cap. ex frequentibus, de iuris. cap. 1. de eo, qui mitti- tur in possessionem in 6. idè vt agens interdico. Vnde vi, de titulo docere debet, vt docent Doctores in cap. in litteris, de restit. spoliat. ergo &c. Deinde pro- batur hæc opinio inrefragabili argumento, nam ad redimendam in beneficio vexationem, vt ex pecunia non committatur simonia, & titulum, & possessio- nem habere necesse est, cap. dilectus, el. 1. de simonia, quod si titulum quis habeat, possessionem tamen litigiosam pecunia redemerit, simoniam vtique com- mittit, vt docet gl. 1. in cap. dicimus, el. 3. 16. q. 7. Abb. num. 8. Ananias in 4. in d. cap. dilectus. Simonia tamen committitur dumtaxat in spiritualibus, & il- lis annexis, cap. qui sudet 1. quest. 1. quia Clerici, de iure patron. Ergo clarè apparet causam possessionis benefi- ciaræ propriè & purè Ecclesiasticam esse: vnde iudex laicus incapax est. Et hæc omnia docent duo lumina inelyta Academiae Salmanticensis, Valboa de Magrouejo, & Sahagun de Villa Sante in cap. decernimus, de iudiciis, ille num. 95, hic num. 184. Et

hanc opinionem communiter docent Theologi, vt Azorius tom. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 1. Castr. Palaus tom. 2. tract. 12. disp. vnic. p. 7. n. 4. Baldell. in disp. Theol. tom. 1. lib. 5. disp. 29. n. 2. Pelantius tr. de immun. Eccl. disp. 15. quibus ex Iurifconsultis adde etiam Martam de iuris. p. 4. cent. 1. cas. 34. Marium Antoninum lib. 1. resol. 91. Monetam de decimis c. 1. num. 11. Garfiam de benef. part. 1. cap. 2. num. 50. Gurtierrez can. 99. lib. 3. cap. 34. num. 26. & alios penes ipsos. Vide etiam decisionem sacre Rotæ Romanæ coram Peña die 1. Decembris 1595. in fine huius Tractatus appositam.

3. Restat modò respondere ad argumenta con- traria; & ad primum de consuetudinibus Regnorum respondeo approbandas esse, vt docet Castr. Palaus si aliquo speciali priuilegio à Sede Apostolica concessio muniantur, quod Regi Gallorum concessum esse à Leone X. die 17. Nouembr. 1513. testatur Boërius decis. 69. n. 23. Guilielmus Benedictus in c. Raynuius, vir. & uxorem, decis. 2. num. 89. & seq. cum Ofasco decis. 116. Ad secundum argumentum respondeo quod esto possessio sit in apprehensione, causa tamen apprehendendi, ad ius & titulum pertinet, sed index lai- cus iuris directè incapax est, imò neque de facto cog- noscit, nisi existente subiecto, & cum is deficiat, cognoscere non poterit. Ad tertium argumentum respondeo quod c. fin. de iudiciis, non de dignitate Ec- clesiastica, sed seculari eiusque iurisdictione tractat, & non inter Clericos, vt patet in illis verbis, Tem- pus regiminis elabatur. ergo non beneficij. Ad cap. pe- titus, respondeo quod ibi non cognoscit laicus, sed Ecclesiasticus, qui auxilium iudicis secularis implo- rat. Ad glossam respondeo communiter improbari ex- rationibus allatis.

4. Non desinam tamen hic adnotare, Valboam vbi supra nostram sententiam, vt diximus, docere, in vera tamen & iudiciali cognitione, secus autem in extraordinaria, & extrajudiciali, quæ fit per viam violentiæ; sed hanc ego etiam non admitto, per ea quæ superius in resolutione contra Sotum Maio- rem dicta sunt. Et nota quod Iacobus Sahagun de Villa-Sante loc. cit. n. 188. testatur in Regno Hispaniarum, vbi tot sunt suprema Regis tribunalia de pos- sessorio recuperandæ, vel retinendæ in beneficiis, Consiliarios causas non admittente. Ita ille: quod an hodie obseruetur nescio.

5. Et tandem querendum est hic obiter, an iudex laicus si pro sua iurisdictione habeat opinionem probabilem, sed excommunicetur ab Episcopo, vel declaratur incidisse in excommunicationem latam & inflictam à iure stante probabilitate contraria, sit verè excommunicatus, & teneatur illi obedire? & respondeo affirmatiuè cum Villalobos in summa. tom. 1. tract. 16. diffi. 11. num. 7. vbi sic ait. [Aduertete que de todos estos casos para que se diga, que la censura es nula, ha de ser manifesta su nulidad, que en du- da se ha de presumir por el juez, que està en posesion de mandar conforme à quella regla que dize; In dubio melior est conditio possidentis. Y si el Iuez pone censura siguiendo opinion probable, ligará, aun- que segun otra sententia sea nula, y no puede el subdito hazer contra ella, aunque sea de opinion con- traria, que no puede en este caso seguir su opinion, porque como la sententia en alidad de verdad es valida, obliga, y su opinion no es practicamente ver- dadera.] Ita ille, quod est valde notandum à iudici- bus laicis, qui etiam vellem vnum valde ab ipsis considerari, videlicet calamitates, bella, fames, pestilentias, & alia id generis in Regnis euenire ex- statutis contra libertatem Ecclesiasticam. Testis hu- iusce veritatis sit Basilius Imperator Nicephori Phocæ successor, qui contra eiusdem Nicephori

Sup. hoc est eodem Villalobos hic citato in tom. 5. tr. 1. Res. 30. signanter in fine, & in Ref. 31. & in alia ead- rum notat.

statutum in hæc verba fanciuit. Diuinitus constituta maiestas nostra, cum à Monachis, quorum testata, pietas atque virtus est, & ab aliis multis cognouerit legem à Domino Nicephoro, qui ad imperium peruenit, de Ecclesiis Dei, Religiosisque omnibus latam, tum præsentium malorum, tum vniuersalis huius euerfionis, atque confufionis causam & radicem extitisse. Nam ex quo lex illa robur habuit, nihil boni penitus in hodiernum vsque diem vitæ nostræ contigit, sed potius contrarium omnino genus calamitatis intermisit, statuit per auream hanc Bullam, cui subscripsit, indicatam ab hoc præfenti die cessare debere ac deinceps irritam, nulliusque momenti manere conditis ante illam legibus, tam de Ecclesiis, quam de Religiosis domibus, vim roburque suum obtinentibus. Hæcæus Basilius Imperator, vt patet apud Bersamonen in *Nomocanone Phocij*, & Leunclauium *tom. 1. lib. 2. in Orient.*

6. Nec desinam hic apponere id quod norat Illusterrimus, & doctissimus Archiepiscopus Bracharenfis Acugna in *Decret. Gratiani. cap. si gens Anglorum. n. 5. dist. 56.* Barbosa de iur. *Eccles. lib. 1. c. 39. §. 2. n. 200.* Francisc. Longus in *Breniar. Chronol. anno Domini 704.* Cochier in *vindictis libert. Eccles. p. 1. c. 33. n. 23.* & ante illos Cardin. Baron, anno Christi 701. nempe, olim Deum florentissimum Regnum Hispaniæ Mahometanis & Mauris tradidisse, non quia in fide (semper enim Hispani fideles) sed quia in iurisdictione à sancta Sede Apostolica defecerat. *Vnde intelligant Principes (subdit Baronius) quam male sibi, suisque Regnis consulant, qui Ecclesia intra tollere, vel immiquere conantur, quod ipsum repetit rursus aliis locis anno 1100. n. 34. item 1104. n. 14. & 1148. n. 47.* vbi ostendit Principes opprimendo Ecclesiasticam iurisdictionem Regnorum suorum interitum & amissionem accersere.

7. Igitur Principum Consiliatij si desiderant regna stabilire, & ab eis calamitates attere, consulant Reges, vt imitentur Basiliem, nihilque contra libertatem Ecclesiasticam constituant, sed si qua constituta sunt, abrogent omnino, & in conspectu opinionum illam sequantur, quæ magis fauet Ecclesiæ vt tradunt Doctores, quos citauit in *p. 1. tract. 2. resol. 65.* Imò Antonius Soula in *Bull. Cæn. 6. 14. dist. 76. num. 5.* docuit, quod opinio communis non est attendenda, quando altera contraria fauet iurisdictioni Ecclesiasticæ. Vnde Sanchez in *opuscul. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 15. n. 31.* Baldellus *tom. 1. lib. 5. dist. 39. n. 1.* & Suarez contra *Regem Angliæ, cap. 34. num. 4.* docuerunt in hac materia obseruandum vt in fauorem Religionis, & consequenter in fauorem exemptionis amplietur potius, quam restringatur Ecclesiastica immunitas. Et ideo Iason. in *l. filiusfamilias, §. Dini, ff. de leg. 1. num. 82.* asseruit, in dubiis opinionibus consulendo, supra in *tra. 1. & iudicando eam esse tenendam, quæ fauet Ecclesiæ, ex cap. fin. de sent. & re iudic. & ex l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer. & ita etiam docuit sacra & in *Ref. 118. Rota in vna Veneta cens. anno 1606.* quam penes me §. vlt. & in impressam habeo, *fol. 15.* Vel saltem quando, v.g. est dubium, an statutum sit, vel non sit contra immunitatem Ecclesiasticam, consulatur prius Summus Pontifex, vt docet Bernardus Iustus in *defens. libert. Eccles. fol. 27.* quod etiam docuit Carolus Imperator adductus à Granado in *cap. memoriæ 19. dist.* in his verbis. Vsq; quoque per epistolam, aut per idoneos suæ partis Legatos Apostolicam interpellat sublimitatem, vt potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, & quid in talibus sancta Romana lex statuit definire, & is corrigatur, & cæteris modis imponatur. Ecce quid faciendum sit in casibus dubiis, nempe ad Summum Pontificem recurrere, Et*

Quæ hic est supra Refol. 201 & in Ref. 162. §. Ad priuilegium, in fin. & in Ref. 190. §. Sed, prope fin. & in fine Ref. 195. & infra in Ref. 214. §. 1. post medium, & Ref. 42. §. 2. prope fin. & vers. Et hæc, & in Ref. 118. §. vlt. & in Refol. 128. §. Sed ne. in fin. & infra in tract. 3. Ref. 11. §. 1. ad med. & inferius in 17. 8. Ref. 4. §. Sed silere, & in to. 6. tract. 7. Refol. 119. §. Igitur, ad med.

clarum est, quòd quando adest controuersia inter iudicem a cum, & Ecclesiasticum, an sua sit iurisdictione, iudex Ecclesiasticus, tanquam dignior de hoc debe: cognoscere, vt ex Sanchez & aliis notauit in *part. 4. tract. 1. resol. 64.* quibus non addo Narbonam in *recopil. leg. 20. gloss. 23. num. 17.* Paramum in *respons. 1. pro iurisd. S. Officij, c. 4. num. 1.* & Lallium Baglione in *defens. lib. Eccles. part. 2. propof. 16. fol. 53.* vbi sic ait: [E chiaro che quando fosse in dubio se la giurisdictione sia dell'Ecclesiastico ò dellaico, che deue il Ecclesiastico como quello che è più del puo cognoscere il fatto.] Sic ille.

Quæ hic est inf. Ref. 197. & in Refol. 198. & 199. §. 1. ad med. & in Refol. 328. §. 9. ante med. vers. Tandem, & alii §. 8. eandem notationem.

RESOL. CCVIII.

An si Princeps statuat, ne suis priuilegijs potiantur ij, qui subditi non sunt, fiat contra Immunitatem Ecclesiasticam, & Clerici illis non possint vti? Et deciditur, quod statutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 60. alii §. 9.

§. 1. Non esse statutum contra immunitatem Ecclesiasticam putauit D. Carolus de Grassis de *officib. cler. esset. 1. n. 26.* Azorius *p. 1. lib. 5. cap. 23.* qui citat Bartolum, & Felinum in *cap. Ecclesia S. Mariae*, & idem Clericos huiusmodi priuilegio non gaudere. Et rationem adducit: quia Princeps in tali statuto nullam facit mentionem de Clericis; & idem non est inualidum defectu iurisdictionis. Deinde, aliud est, beneficium, vel priuilegium non concedere; aliud verò derogare: nam hoc, quod est concedere, absque vlla iniuria altius sit, adimere verò, tollere, aut ex parte minuire, sine iniuria, & damno minime contingit. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus à Sereniss. Principe Philiberto, respondi affirmatiue, & adduxi nostrum P. Duard, qui in *comment. in Bull. Cæn. lib. 2. cap. 15. §. 19. n. 41.* contra Azorium in specie loquens, hanc sententiam docet. Et ratio est: quia, vt in *superiori Refol.* dictum est, statutum, per quod tolluntur alicui Clerico ea quæ de iure communi sibi competunt, est contra libertatem Ecclesiasticam, vt notat Filiucius *tom. 1. tract. 16. c. 10. §. 8. n. 271.* Riccius in *praxi tom. 2. resol. 207. num. 8.* Mandellus de Alba *lib. 1. conf. 8. n. 3. & 10.* cum aliis. Sed in nostro casu denegatur Clericis priuilegium, quod de iure communi illis competit. Ergo, &c. Probo minorem, Nam de iure communi Clerici possunt gaudere, & vti beneficio statutorum, & priuilegiorum alicui Vniuersitati, vel eodem generi personarum concessorum, vt patet ex *c. constit. de restit. in integr.* vt notauit Duard, *vbi sup. n. 11. 14. 31. 33. 40. & 41.* Ergo, &c. Et ita secundum hanc sententiam tunc fuit determinatum.

Quæ multo hanc sequitur, §. Sed alii ad med.

Sup. hoc in ref. not. propter teritæ, & in print. & sup. in Refol. 70. §. 2. ad med. & inf. in to. 3. Ref. 6. §. 1. ad med.

RESOL. CCIX.

Quædam ciuitates habent priuilegium, vt qui ad eas conueniunt habitacionis causa, non possint per quinquennium ab eorum creditoribus constringi: queritur, an si Princeps in causa particulari statuat per publicam scripturam, ne aliqui debitores, inter quos nominat quendam Sacerdotem, possint dicto priuilegio frui, an inquam, hoc statutum sit contra Immunitatem Ecclesiasticam?

Et supponitur primo de iure communi Clericos posse gaudere, & vti beneficio statutorum priuilegiorum alicui Vniuersitati, vel certo generi personarum.

Secundo